

№ 12 (73)
31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2015

Оғози нашр 18 декабри соли 2009

Иттифоқ аст он, ки ҳар душворро осон кунад,
Варна аз тадбири як нохун гиреҳ натвон кушод.

ҲОММАЗИ ОМУЗГОР

Нашрияи Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Суханрони Президент дар мақтаи байналмилалии Президентӣ ҳангоми воҳӯрӣ бо тарбиятирандагони мактаб - интернатҳо

Фарзандони азиз!

Ҳамаи шуморо ба муносибати Соли нави мелодии 2016-ум, ки баъди ду рӯз фаро мерасад, самимона табрик гуфта, ба ҳар яки шумо саломативу хушбахтӣ ва хониши хубу аъло орзу менамоем. Ҳукумати мамлакат аз рӯзҳои аввали истиқлолияти давлатӣ ба ятимону маъюбон ва бепарасторону фарзандони оилаҳои камбизоат таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуда, на танҳо таълиму тарбияи онҳоро бар уҳдаи худ гирифт, балки барои ба камолот расонидан ва ба ҳаёти мустакилона гусел карданашон ҳамеша чораҷӯӣ менамояд. Ман ҳар боре, ки ба шаҳру ноҳияҳои мамлакат сафари корӣ анҷом медиҳам, аз зиндагӣ, шароит ва рӯзгори ин табақаи ниёзманди ҷомеа, аз ҷумла ятимону маъюбон маълумот гирифта, ҷиҳати беҳтар намудани вазъи моддиву техникаи таълимгоҳҳои онҳо ба мақомоти дахлдор супориш медиҳам ва барои таъмири азнавсозӣ ва бо таҷҳизоти зарурӣ таъмин кардани онҳо маблағ ҷудо карда, дастгириву ғамхорӣ доимӣ ва сол аз сол беҳтар намудани шароити ин гурӯҳи осебпазирӣ ҷомеаро вазифаи аввалиндараҷаи худ медонам. Боиси қаноатмандист, ки аксари хонандагони чунин муассисаҳо ба мактабҳои олиӣ дохил ва хориҷи кишвар бомуваффақият дохил шуда, даҳҳо нафари дигарашон, аллакай, соҳиби ҷойи қору оила шуда-

анд ва ҳоло баробари дигарон зиндагии хушбахту саодатмандона доранд.

Бори дигар таъкид месозам, ки парасторӣ намудани ятимону маъюбон ва кӯдакони бепарастор вазифа ва рисолати асосӣ Ҳукумати кишвар буда, дастгирии ин табақаи аҳоли аз ҷониби сохтору мақомоти давлатӣ ва ташкилоту муассисаҳо низ ба роҳ монда шудааст. Солҳои охир ба ин ташаббуси неку хайрхоҳона соҳибкорону тоҷирони саховатманд ва дигар шахсони ҷимматбаланди мамлакат низ пайравӣ намуда, онҳо ба ятимону маъюбон, оилаҳои камбизоат ва муассисаҳое, ки чунин шахсон тарбия мегиранд, кумакҳои беғаразона мерасонанд. Қобили зикр аст, ки мардуми инсондӯсту хайрхоҳи мо ҷиммату саховат ва расонида нишонҳои адои фарзи инсонӣ медонанд.

Ин аст, ки дар рӯзҳои иду арафа ва ҷашну маросимҳои аёдати барҷомондорро ба ҷо оварда, ба ятимону маъюбон ва бепарасторону оилаҳои камбизоат дастӣ ёри дароз мекунанд. Ман чунин меҳисобам, ки дастӣ саҳо доштан яке аз беҳтарин хислатҳои неки инсонӣ буда, дар тарғиби ғояҳои инсондӯстӣ, ҷавонмардӣ ва саховатпешагӣ дар байни ҷомеа нақши бузург мебозад.

Фарзандони азиз!

Ҳукумати Тоҷикистон ҳанӯз аз оғози ба даст овар-

дани истиқлолият ба рушди ҳамаҷонибаи муассисаҳои интернатӣ ва беҳтар гардонидани шароити онҳо чораҳои зарурӣ меандешад. Дар баробари сохтмони мактаб - интернатҳо ҳоло қариб тамоми муассисаҳои мазкур аз таъмири асосӣ бароварда шуда, ҳар сол барои таъмири ҷорӣ, таъмини онҳо бо таҷҳизоти муосир ва дигар лавозимоти зарурӣ маблағҳои зарурӣ ҷудо карда мешаванд. Дар баробари ин, мо ба масъалаи баланд бардоштани сатҳи малакаи касбии омӯзгорону мураббӣҳои мактаб - интернатҳо эътибори ҷиддӣ медиҳем. Ҳамин аст, ки то имрӯз аксари онҳо дар кишварҳои хориҷӣ аз курсҳои таҷрибаомӯзӣ ва тақмили ихтисос гузаштаанд. Маҳз натиҷаи дастгириву ғамхорӣ доимии Ҳукумати мамлакат буд, ки рушди муассисаҳои мазкур таъмин гардида, алҳол дар кишварамон 12 муассиса барои кӯдакони синни томактабии имконияташон маҳдуд ва 74 мактаб-интернат, аз ҷумла 22 мактаб-интернат барои кӯдакони ятим фаъолият менамояд. Дар муассисаҳои таълимии зикргардида, дар маҷмӯъ, зиёда аз 12 ҳазор нафар хонандагон таҳти ғамхорӣ давлат қарор доранд.

Фарзандони азиз!

Ҳукумати кишвар минбаъд низ барои шумо ва ҳамсолонатон ҳамаи тадбирҳои заруриро андешида, шуморо бо маводҳои хониш, сару либос ва дигар

шароити лозима таъмин менамояд. Бори дигар таъкид мекунам, ки шумо ҳамеша дар мадди назари Президент ва Ҳукумати мамлакат қарор доред ва ҳамчун узви комилхуқуқи ҷомеа ҳеҷ гоҳ аз ғамхориву таваҷҷуҳ бебаҳра нахоҳед монд. Давлат минбаъд низ тамоми шароити заруриро муҳайё месозад, ки шумо ҳамчун инсонӣ комил ба воя расида, барои халқу Ватани азизи худ хизмат намоед.

Вақт собит сохт, ки аксари ятимону шахсони таҳти сарпарастии давлат қароргирифта ҳамчун мутахассисони соҳибкасбу босавод ба камол расида, дар пешрафти кишвари азизамон ҳиссаи худро гузаштаанд ва ифтихори Ватану сарзамини муқаддаси худ гардидаанд. Мехоҳам ба роҳба-

рон ва омӯзгорону мураббӣҳои мактаб - интернатҳо муроҷиат карда, бори дигар ин нуктаро таъкид намоям, ки дастпарварони муассисаҳои иҷтимоӣ одатан ҳамчун кадрҳои ба миллату давлат содиқ ба воя мерасанд. Бинобар ин, шумо бояд ба сифати таълим ва касбу ҳунаромӯзии шогирдонӣ худ эътибори аввалиндараҷа диҳед ва гузашта аз ин, онҳоро мисли фарзандони худатон дӯст доред. Дар охир, бори дигар ҳамаи шумо ва тамоми хонандагони кишварро бо фарорасии Соли нави мелодӣ табрику таҳният гуфта, бароятон саломатӣ, умри дароз ва хушбахтӣ орзу дорам.

Ҳамеша саломату сарбаланд бошед, фарзандони азиз!

ПАМАННИЁТИ СОЛИНАВӢ

ҲАМКАСБОНИ АЗИЗ, АЪЗОЁНИ ИТТИФОҚИ КАСБАИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН, ҲАМВАТАНОНИ АЗИЗ! ҲАМАИ ШУМОЁНРО БА ФАРОРАСИИ СОЛИ НАВИ МЕЛОДИИ 2015 МУБОРАКБОД НАМУДА ДАР ФАЪОЛИЯТИ МИНБАЪДАТОН МУВАФФАҚИЯТҲОИ БЕНАЗИРРО ТАМАННО МЕНАМОЕМ. БИГЗОР СОЛИ ДАР ПЕШИСТОДА БАРОИ ҲАМАИ ШУМО СОКИНОНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОНИ СОҲИБИСТИҚЛОЛ ОҒОЗИ ДАСТОВАРДҲОИ НАВИН ВА КОМӢБИҲОИ БУЗУРГИ ЭҶОДӢ ГАРДАД ВА ҲАМЕША ОСМОНИ БЕҒУБОР БОЛОИ САР ВА ХУРШЕДИ ФАЙЗУ БАРАКАТ, ВАҲДАТУ ОРОМИЮ СУЛҲ ДАР ИН САРЗАМИН ПАРТАВАФШОН БОШАД.

КУМИТАИ ИТТИФОҚИ КАСБАИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат

9 – уми декабри соли 2015 таҳти раёсати раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Шукурҷон Зухуров ҷаласаи навбатии иҷлосияи дуюми Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон даъвати панҷум баргузор гардид. Масъалае, ки вакилони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор доданд, лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат» буд, ки қаблан дар кумитаҳо ва комиссияҳои маҷлиси намояндагон муҳокима ва тақдир дода шуда буд. Лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат» аз ҷониби вакилони МН МО ҶТ пешниҳод гардида, аз муқаддима ва 16 модда иборат мебошад. Тавре ки дар муқаддимаи қонуни мазкур омадааст: «Бо мақсади тақвияти асосҳои конституционӣ, ҳифзи арзишҳои таърихи давлатдорӣ, таъмини рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ санади мазкур вазъи сиёсӣ ва ҳуқуқии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллатро ҳамчун бунёдгузори давлати соҳибистиқлоли Тоҷикистон муайян менамояд. Тибқи банди 3 моддаи 1 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат» ба сифати асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон, ки барои халқи Тоҷикистон хизматҳои бузургу беназир кардааст, эътироф карда

мешавад.

Соли 2015 барои мардуми Тоҷикистони соҳибистиқлол дар ҳақиқат соли таърихӣ ва фаромӯшнашаванда буд, зеро дар ин сол Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат»-ро қабул намуд, ки онро Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷонибдорӣ кард ва он ба имзо расид. Ин рӯйдоди фараҳбахш дар саҳифаҳои таърихи навини кишвари азизамон бо ҳарфҳои заррин сабт хоҳад гашт.

Қабул гардидани қонуни мазкур натиҷаи эътирофи хизматҳои бузурги Президенти кишварамон – Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон ба миллати куҳанбунёди тоҷик мебошад.

Дастовардҳои дар соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ҷумҳурӣ, маҳз ба шарофати сиёсати хирадмандонаву оқилона ва ваҳдатсози Президенти кишварамон Ҷаноби Олӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муяссар гардидааст. Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷонибдори қонуни мазкур буда, хизматҳои бемисли Роҳбари давлатро ҳамчунин дар соҳаи маориф ва илми кишвар назаррас арзёбӣ намуда, яқдилона Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат»-ро тарафдорӣ менамоянд. Дарвоқеъ Ҷаноби Олӣ сазовори ин унвони баланд, яъне Асосгузори сулҳу ваҳдат – Пешвои миллатро доранд.

Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Иқдоми Соли навӣ

Чун анъана имсол низ дар арафаи таҷлили Соли нави мелодӣ Вазорати маориф ва илм ба тарбиятгирандагони як зумра мактаб-интарнатҳои ҷумҳуриявӣ тухфаҳои идона тақдим намуд, ки яке аз он мактаб-интернати нобиноёни ноҳияи Ҳисор мебошад. Муовини вазири маориф ва илм Ф.Исмонов бо иштироки намояндаи Дастгоҳи иҷроияи Президент К.Солиев ба тарбиятгирандагон тухфаҳои солинавиро, ки аз либоси зимистона-куртка ва ширинчино иборат буданд, аз номи Президенти кишвар тақдим намуд.

Тарбиятгирандагони муассиса, ки беш аз 150 нафарро ташкил медиҳанд, барои

иштирокдорони чорабиниҳои идона барномаи фарҳангии хешро ба намоиш гузоштанд, ки бисёр ҷолибу диданӣ буд. Вазорати маориф ва илм ба муносибати Соли нави мелодӣ ба мактаб-интернати ҷумҳуриявӣ дар ноҳияи Рӯшон ба маблағи 14548 сомонӣ маводи хӯроқӣ, ба маблағи 20000 сомонӣ 200 адад ҷойпӯши хоб, ба маблағи 23800 сомонӣ 170 ҷуфт мизу курсӣ, ба маблағи 18750 сомонӣ маводи хониш, ба маблағи 6382 сомонӣ 681 нусха китоби дарсӣ, ба маблағи 24398 сомонӣ китобҳои бадеӣ ва маводи таълимӣ ёри расонид.

Инчунин ба хонандагони мактаб-интернати ҷумҳу-

риявӣ барои кӯдакони қари ноҳияи Рӯдакӣ, мактаб-интернати ҷумҳуриявӣ барои кӯдакони суғди ноҳияи Рӯдакӣ, мактаб-интернати №1 барои кӯдакони яtimi шаҳри Душанбе, мактаб-интернати №4 барои кӯдакони бепарастори шаҳри Душанбе, мактаб-интернати ҷумҳуриявӣ барои кӯдакони яtimi ноҳияи Шаҳринав, мактаб-интернати ҷумҳуриявии низомаш махсуси ноҳияи Ҳисор, хонаи кӯдакони шаҳри Турсунзода, мактаб-парваришгоҳи шаҳри Ваҳдат (ҷамъ 9 муассиса) ба маблағи маблағи 586 ҳазору 809 сомонӣ ёри расонид.

Муассисаи таълимии нав- дар деҳот

Бо ташаббуси мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Сарбанд, дастгирии Бунёди Миллии Иҷтимоии Маблаггузории Тоҷикистон ва кумитаи маҳаллаи деҳаи Мехрободи ҷамоати деҳоти «Гулистон»-и шаҳри Сарбанд бинои нави муассисаи таълимӣ ба истифода дода шуд. Бинои муассисаи таълимӣ дуошёна буда, дорои 11 кабинетҳои таълимӣ муҷаҳҳаз гардондашуда, аз қабилҳои кабинетҳои компютерӣ дар теъдоди 10 компютер ва 2 хуҷраи корӣ мебошад. Муассисаи таълимӣ барои дар як баст таҳсил намудани 260 нафар хонанда қомат рост намудааст. Масоҳати умумии муассисаи таълимӣ 2 гектар буда, майдончаҳои барои гузаронидани мусобақаҳои варзишии футбол, теннис, волейбол ва баскетбол байни муассисаҳои таълимӣ ва шаҳрӣ пешбинӣ шудаанд. Нуқтаи гармидиҳӣ дар дохили бино марказонидашуда мебошад.

Дар ҷамъомади ифтитоҳии муассисаи таълимӣ, ки рӯзи 27 ноябри соли ҷорӣ баргузор гардид, Чиллазода Қарахон – раиси шаҳри Сарбанд, Қурбонова Наргис – муовини раиси шаҳр, ҷонишини сафири Олмон дар Тоҷикистон Зилке Ключев, Сиддиқов Шералӣ Муродалиевич – директори Бунёди Миллии Иҷтимоии Маблаггузории Тоҷикистон, Кристи Лапс – намояндаи Бонки Русии Олмон дар Тоҷикистон, Алимар-

донов Сафармуҳаммад – сармутахассиси Раёсати маорифи вилояти Хатлон, Тоиров Тоҷиддин – мудири бахши маорифи шаҳр, Эшова Саодат – директори муассисаи таълимӣ ва Раҷабов Камол – раиси маҳалла баромад намуданд.

Дар натиҷаи ҳамкорӣ ва дӯстии байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Олмон ин бино сохта ба истифода дода шуд, ки он сеюмин лоиҳае мебошад, ки дар шаҳри Сарбанд амалӣ гаштааст.

Баромадкунандагон ба Сарвари давлат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ва Ҳукумати Федератсияи Олмон барои ғамхорӣ нисбати соҳаи маориф изҳори сипосгузори намуданд. Ва ҳамзамон бояд қайд намуд, ки бо таъсиси бинои нави муассисаи таълимӣ 30 нафар омӯзгорон ва 7 нафар сокинони маҳалла соҳибӣ ҷойи корӣ гаштанд.

Акнун бо хушбахтии беандоза метавон иброз дошт, ки шумораи ташкилотҳои ибтидоии Иттифоқи касбаи маорифи шаҳри Сарбанд ба 19 адад ва теъдоди аъзоёни он ба 1052 нафар расонида шуд.

**Абдуллоев Сафар,
раиси Кумитаи иттифоқи
касбаи маорифи
шаҳри Сарбанд**

Танбеҳ ва муҷозот аз ҷумлаи охири васоили тарбият ба шумор мераванд. Ин дар ҳолат, ки мо мушоҳида мекунем, ки аксари мураббӣ аз танбеҳи шуруъ мекунанд ва ба ин амал бештар аҳамият медиҳанд. Аз ин рӯ, натиҷаҳои мавриди назар ба даст намеояд. Масалан, вақте ки падар аз фарзанди худ бихоҳад, ки дарсҳои тақрор намояд, аммо фарзанд танбалӣ кунанд, падар фарзандро шап-потӣ мезанад, то бишинаду китоб мутолиа кунанд. Дар ин ҳол падар эҳсоси роҳатӣ мекунанд ва фикр мекунанд, ки ба орзуяш расидааст, аммо дар ҳақиқат тағйире, ки дар натиҷаи танбеҳ ба вуҷуд меояд, тағйирӣ шаклӣ ва сатҳӣ буда, дарвоқеъ (бар хилофи гумони падар) кӯдак дарсро намехонад, балки мени-шинаду китобро нигоҳ мекунанд, то хашми падар фуру нишинад. Дар натиҷа, кӯдак аз тақрори дарс ва ёдоварии он нафраташ меояд.

Анвои танбеҳ дар гуфтори рӯзмарра мушоҳида мешавад, ки танбеҳ дар баробари тарби-

ят ҳамчун калимаи ҳаммаъно ба кор бурда мешавад. Масалан, ҳар гоҳ аз кӯдаке назди падараш шикоят кунӣ, мегӯяд: “Нороҳат набош, уро тарбият хоҳам кард”. Дар ин ҳол медонӣ, ки ӯ мехоҳад фарзандашро бизанад. Ҳар гоҳ зикре аз танбеҳи шавад, дарҳол танбеҳи баданӣ ва шап-потӣ задан ба зеҳн мерасад. Ин тавр фаҳмидани масъала, ки аксарият бар ин назаранд, нодуруст аст.

Чун танбеҳ мафҳуми фарогире дорад, ки шомили умурӣ зиёде мешавад, аммо мо онро ба ду навъ тақсим мекунем:

1. Танбеҳи рӯҳӣ: Мисли нигоҳи маломаткунанда ва сарзанишӣ ё эътирозе аз волидайн ё танқиду сарзаниш ва маҳрум кардани кӯдак аз чизҳои, ки дӯст медорад.

2. Танбеҳи баданӣ: Ин навъи танбеҳ анвои задан ва озори

ҷисмӣ гуногунро дар бар мегирад. Қоидаҳои дурусти танбеҳ:

Ҳар гоҳ маҷбур шудем, ки дар аснои тарбият аз танбеҳ истифода кунем, бояд қоида ва дастуроти зеро пайгирӣ кунем, то барои кӯдак муфид шавад: Қабл аз танбеҳ бояд фарзанд бидонад, ки ба хотири анҷоми чӣ корҳои сазовори танбеҳи шудааст. Ба ин маъно, ки дар хона ва мактаб қоидаҳои вуҷуд дошта бошанд, ки корҳои дуруст ва нодурустро мушаххас намоянд; Бояд кӯдакро бим диҳем, ки агар аз қоидаҳои эълошууда, сарпечӣ намояд, танбеҳ хоҳад шуд;

Бояд танбеҳ ба қасди ислоҳ бошад на интиқомҷӯӣ, яъне набояд танбеҳ дар натиҷаи ҳолатҳои изтиробӣ ва нороҳатии падару модар сурат бигирад;

Ин танбеҳ барои манфиати фарзанд бошад, на манфиати

мураббӣ, ки зӯрии худро мехоҳад исбот кунанд; Бояд танбеҳ ба сурати тадриҷӣ ва мутаносиб бо шахсияти кӯдак бошад. Чун кӯдаке, ки ба як нигоҳ мутаваҷҷеҳ мешавад, набояд сарзаниш карда шавад ва кӯдаке, ки бо як таҳдиди лафзӣ ислоҳ мешавад, набояд, ки уро танбеҳи баданӣ дода шавад.

Бояд танбеҳ бо гуноҳи муртакибшуда муносиб бошад; Бояд танбеҳ поёне дошта бошад (бардавом набояд). Масалан, кӯдакро аз чизе, ки дӯст медорад, се рӯз маҳрум кунем; Баъд кӯдак эҳсос мекунанд, ки ин танбеҳ натиҷаи рафтори нодурусти ӯст ва ин танбеҳ дар асл бад нест.

Мо бояд ин имконияти дар ҳақиқатбударо масъулна ва басо оқилона истифода намуда, баҳри фарзандонамон, ки ояндасози ҷомеа мебошанд тарби-

ят хуб, баҳри омӯзиши забонҳои хоричӣ, дӯст доштани миллати ватани хеш таҳқиқи ҳамаҷониба бахшем.

Ин исботи воқеии он хоҳад гардид, ки мо бояд дар таълими тарбияи фарзандонамон арзандаи гузаштагонӣ некноми хеш бошем.

Дар марҳалаи кунунӣ ҳамаи мову шумо – мураббӣён, омӯзгорон ва падару модарон бояд хуб дарк намоем, ки Тоҷикистони соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ, яъне ҳадафҳои тақдирсози кӯдакону наврасон ва фарзандонамонро бар дӯш дорем бо заҳмати шабонарӯзӣ ва саъю талоши сарҷамъона тавонем обод намоем.

Боқӣ қазоват аз шумо, чунки ояндаи ҷомеаи имрӯзаи мо аз ҷавонон ва наврасон вобастагии калон дорад, яъне ҷавонон ояндасози ҷомеаанд.

Нозири меҳнатӣ кумитаи иттифоқи касбаи маорифи ноҳияи Ҳисор: С. Каримов

Тарбия ва танбеҳ

> Баъди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ бо ташаббуси роҳбарияти кишвар таъриху фарҳанги миллии ҷамоатиба эҳе шуда ба ҷаҳониён муаррифӣ гардида истодааст. Яке аз чунин ташаббусҳо ин таҷлили ҷашни 3000 солагии Ҳисор мебошад, ки миллиати соҳибтамаддун ва фарҳангсолору сарбаланди моро бори дигар ба ҷаҳониён муаррифӣ намуд. Воқеан эҳе кардану арҷгузори намудан ба осоритаърихӣ ва арзишҳои миллии қарзи шаҳрвандии ҳар як сокини Тоҷикистони азиз мебошад. Ин раванд дар ташаккули худшиносии миллии шаҳрвандон аҳамияти бузург дошта, дар роҳи эъмори давлатдорӣ ва бунёди давлати миллии ҷойгоҳи махсусро касб менамояд. Дар ин замина сатҳи баланди дониши ҷавонони кишвар доир ба таъриху фарҳанг ва адабиёту осори ниёгон бағоят зарур аст.

САЙРЕ ДАР ОЛАМИ ТАЪРИХ

Бо дарназардошти ин нуқта бо ташаббуси Кумитаи иттифоқи касабаи марориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастгирии молиявии Кумитаи иттифоқи касабаи устодон ва донишҷӯёни Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни як гурӯҳи устодону донишҷӯёни ин донишгоҳ санаи 05.12.2015 аз ҷойҳои таърихӣ фарҳангии шаҳри Турсунзода ва ноҳияи Ҳисор дидан наму-

данд.

Онҳо ибтидо аз Осорхона ва Китобхонаи марказии шаҳри Турсунзода дидан намуда бо осори таърихиву фарҳангии дар он ҷо маҳфузбуда шинос шуданд. Осорхонаи шаҳри Турсунзода яке аз дурдонаҳои таъриху фарҳанги миллии ба ҳисоб рафта дар он нигораҳои таърихӣ гаронарзиш ва қадимӣ нигоҳ дошта мешаванд. Метавон гуфт, ки бозиди ҷавонон аз ин осорхона

дар инкишофу ташаккули сатҳи дониши таърихӣ фарҳангии онҳо нақши худро гузошт.

Баъди боздид аз Осорхонаи шаҳри Турсунзода ҷавонон ба ноҳияи Ҳисор сафар карданд. Албатта, имрӯз ноҳияи Ҳисорро бе рамзи муосири он ҷойҳои «Харбуза» ва рамзи таърихӣ он Қалъаи Ҳисор тасаввур кардан ғайриимкон аст.

Ҷавонон бо шавқи зиёд сараввал аз ҷойҳои

«Харбуза», ки бо ташаббуси сарвари кишварамон Ҷаноби Олӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи таҷлили ҷашни 3000 солагии Ҳисори Шодмон бунёд ёфтааст, дидан намуданд. ҷойҳои «Харбуза» бо шакли меъмории ғайриоддӣ ва муосир сохта шудааст, ки диққати ҷамагонро ба худ ҷалб менамояд ва хеле зебо низ мебошад. Ин ҷойҳои метавонад яке аз иншоотҳои муҳим барои ҷалби

сайёҳони дохилию хориҷӣ хизмат намуда, Ҳисори Шодмонро боз ҳам машҳуртар гардонад. Бо дидани ин ҷойҳои дар дили ҷавонон ҳисси созандагӣ бунёдкорӣ ва ифтихор аз давлатдорӣ миллии боз ҳам боло гирифт.

Сафари ҷавонон баъди шинос гардидан бо ҷойҳои «Харбуза» ба сӯи рамз ва симои асосии Ҳисори Шодмон Қалъаи Ҳисор сурат гирифт. Тавре маълум гардид дар доираи корҳои ободонию бунёдкорӣ баҳшида ба 3000 ҳазорсолагии Ҳисор як қисми ин ёдгории таърихӣ навсозӣ гардидааст. Симои имрӯза Қалъа аз симои пештарааш ба кулли фарқ менамояд. Эҳе намудани ин ёдгории таърихӣ бори дигар аз сиёсати созанда ва фарҳангсолорӣ давлату Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷаноби Олӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шаҳодат медиҳад. Ба пуррагӣ навсозӣ эҳе намудани Қалъаи Ҳисор метавонад шумораи сайёҳонро ҷамасола дар кишвар зиёд намуда, даромади зиёде ба буҷети давлат ворид намояд. Дар доираи ин сафар ҷавонон бо таърихи ин қалъа ва Осорхонаи қалъаи бапуррагӣ шинос шуда сатҳи дониши таърихӣ фарҳангии худро боз ҳам баланд бардоштанд.

**Каримов Давлатшо,
магистри кафедраи
сиёсатшиносии
ДДОТ ба номи
С. Айни**

НАХУСТ ТАРБИЯ

Дар Тоҷикистони озода соҳибистиклоли мо раванди ислоҳоти соҳаи мактабу маориф, фарҳангу иҷтимоиёт ба тадриҷ рушд ёфта, пеш меравад. Дигаргуниҳои назаррасу комёбиҳои зиёд дар ин соҳа, ки таи солҳои охир ба вуқӯъ пайвастанд, гувоҳи он аст, ки дар заминаи баланд бардоштани сатҳи маънавию илм дар пайвастигӣ бо ҷомеаи мутамаддин, эҳё ва тараққиёти иқтисодиёт ба даст омадааст. Албатта тамоми ин ҳама дастоварду муваффақиятҳо аз нуру сафои истиқлол аст. Маҳз бо шарофати истиқлолият ва сиёсати дурандешонаи Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон кишвари мо муддати ин солҳо ба дастовардҳои бузург ноил гардид ва соҳаи илму маориф низ роҳи дурусти худро ёфт ва рушд кард. Тавассути сиёсати ҳирадмандонаи Сарвари давлат ва қарору қонунҳои бунёдии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоми паҳлӯҳои ҷомеа рӯ ба пешравӣ овард, Тоҷикистони озад ба майдони бунёдкориҳо табдил ёфт. Дар чунин марҳалаи созандагӣ ва тармими ҳаёти воқеии шаҳрвандони кишвари соҳибистиклол масъалаи мактабу маориф ва дар ҳамин замина дастрасӣ ба технологияи пешрафтаи муосир, тибқи талаботи меъёрҳои тандарти байналмилалӣ, омодагии толибилмон ва хонандагони макотиби миёнаи таҳсилоти ҳамагонӣ аз илми муосир, огоҳии комили онҳо аз асрори кашфиёти улуми ҷаҳонӣ ва дар ҳамин замина таъмини рушди босуръати Ватани соҳибистиклол аҳамияти хоса

пайдо кард.

Дар тарбияи насли наврас ва ҷавонони Тоҷикистон, хоса хонандагони макотиби миёнаи таҳсилоти ҳамагонӣ, ҳамчун шаҳрванду ояндасози мамлакат ҳар як низом, ҳар як дарсу сабақу таълим ва омӯзиши илми наву муосир нақши муҳимро мебозад. Таҷрибаву омӯзиш ва сабақи муосир бо тарзу усули шавқовар аз омӯзгорону устодони соҳибкасб, ҳамзамон аз низому барномаи замонавии дабистон ва макотиби миёнаи таҳсилоти ҳамагонӣ ва олий вобастагии қавӣ дорад. Тавре мегӯянд:

**Назму тартиб ҳар
куҷоест пойдор,
Зиндагию кор
мегирад барор.**

Мактаби миёнаи таҳсилоти ҳамагонии рақами 52- пойтахт ва умуман тамоми мактабҳои миёнаи таҳсилоти умумӣ дар Тоҷикистон аз ин гуфтаҳо бархӯрдор аст ва метавонад дар тарбияи хонандагони наврас, ташаккули шахсияти ҷавонон ва ҷаҳонбинии онҳо нақши боризе гузорад. Аммо тавре маълум аст дар тарбия ва таълими дурусти хонандагон нахуст оила ва сипас дар мактаб омӯзгори соҳибкасбу хирадманд нақши муҳим мебозад. Ҳар як гуфтору рафтор ва пиндори хубу накӯ дар таълиму тарбия ва ташаккули шахсияти хонандагон зери назорати ҷиддӣ бояд бошад. Зеро дар ин айём сиршти талабагони мактаб поку беолоиш ва орий аз ҳама хислату рафтори бад мебошад. Ва маҳз дар ана ҳамин айём, таълиму тарбияи дуруст,

тарзу усули нави дарси муосир, барномаҳои хубу рангоранг ба ҳолатҳои руҳии хонанда таъсири ҷиддӣ мегузорад. Яъне талаба ҷӣ гуна ба камол мерасад ва оянда ҷӣ касе мешавад, аз таълиму тарбияи имрӯзаи мо омӯзгорон вобаста аст. Ба хотири яқрангу дилгир нашудани ин навиштаҳо ва ҳамзамон барои исботи гуфтаҳои боло овардани ҳикояти дилошӯборо аз «Гулистон»- Шайх Муслиҳиддин Саъдии Шерозӣ ҷоиз медонем.

ҲИКОЯТ

Гӯянд: Подшоҳе ба хотир дарёфти илму дониш ва маърифати зиёд ягона фарзанди худро назди мударриси оқиле гузошт. Мударрис басо солору таҷрибадор ва хеле донишманд буд, аммо хеле саҳтгир! Ба ҳангоми дарсу хониш мударрис пайваста аз шогирд саҳтгирӣ мекард ва ҳатто боре барои нооғаҳӣ аз дарси гузашта ўро чубе зад. Подшоҳ ба шикояту арзи писар гӯш ҳам надод. Шоҳзода савганд хӯрд, ки чун ба тахт шинад, ҳатман аз ин амали устод ёд хоҳад овард ва устодашро дарси адаб хоҳад дод. Солиёни зиёд гузашт ва шоҳзода бар тахти фармон нишаст. Рӯзе амали устод ба хотираш омад. Чуберо бар худ гирифт ва амр кард то мударрисро пайдо кунанд. Мударрис аз ин ҳол хабар ёфт ва меваи ширине бо худ гирифт. Шоҳзода хост ўро сарзаниш ва чубкорӣ кунанд: Гуфт: «Ёддорӣ боре бо чубе саҳт маро озӯрдӣ?!». Мударрис аз бағал меваи ширин берун кард ва гуфт: «Ин

мева бо ҳамин латифӣ ҳосили фалон чуб аст!» Шоҳзодаро ин ҷавоб писанд омад ва ўро навозиши зиёд кард.

**Подшоҳе писар
ба мактаб дод,
Лавҳи симин-ш ба
зар ниҳод.
Дар сари лавҳи ў
навишта ба зар.
«Ҷабри устод беҳ
аз меҳри падар!»**

Ин ҳикоят ҷӣ рамзу маънӣ дорад, албатта, хонандаи хушманду заки зуд пай мебарад. Зеро дилхоҳ афроди закиву хушманд медонад, ки хонанда феълуро рафтори бадро ҳеч гоҳ аз мактаб намеомӯзад. Дар замони муосир, хоса дар ҷомеаи имрӯзаи мо волидон низ бояд дар таълиму тарбияи фарзандони хеш бетараф набоянд. Ҳолатҳои зиёде вомехӯрад, ки талаба ба дарс бе тайёри меояд. Дарсро намедонад, аммо падар ё модари онҳо умуман парвоя ҳам надоранд. Ҳолате низ ҳам шудааст, ки падар ё модар ҳатто намедонад, ки фарзандаш дар чандум синф ва кадом синф мехонад.

Китобдорӣ, китобдӯсти низ метавонад дар мактаб ва берун аз он, дар соатҳои фориғ аз дарс ба раванди таълиму тарбия, сатҳи дониши хонанда ва маърифати он таъсири нек дошта бошад. Мутолиаи китоб ва ҷалби хонандагон ба ин махзани ганҷ, махзани муқаддаси маонӣ яке аз беҳтарин усули таълим ба шумор меравад. Китобдорӣ ва китобхонӣ чун як оину суннати наҷиб аз азал хоси мардуми озода ва тамаддунофари мо буд ҳаст ва хоҳад монд.

Ва ин фазилати накӯ ҳамчун як анъанаи нек миёни мардуми мо хеле роиҷ аст.

«Миллати мо аз азал китобдору китобхон буд ва ин анъанаро бояд ҳифз кард ва ниғаҳ бояд дошт»-овардааст дар дар яке аз навиштаҳои Президентии кишвар Эмомалӣ Раҳмон. Ҳанӯз дар гузаштаи дур ниёгони озодаандеши мо китобро ганҷи бебаҳо ва китобхонаро ганҷхона ном мебарданд. Китобдорӣ дар Машриқзамин, хоса миёни тоҷикон аз аҳди Сосониёну Сомониён хеле ривоч дошт. Китобхонаи «Гунди Шопур» дар аҳди Сосониён ва «Савон-ул-ҳикмат» дар замони Сомониён шаҳодати китобдориву китобхонии мардуми мост. Дар боби китобу китобдорӣ ва аҳамияти китоб дар рушду маънавиёт ва эҳтиромаш миёни мардуми ориёӣ қиссаи ҷолибест, ки оварданашро дар ин ҷо салоҳ медонем.

ҲИКОЯТ

Овардаанд, ки дар аҳди Анӯшервони Одил табибе буд бо номи Барзуя. Барзуя басо фозилу донишманд ва хеле хушманду оқил буд. Ў боре шунид, ки дар кӯҳҳои Ҳинд гиёҳе мерӯяд, ки агар онро чида, куфта, ҷавҳарашро бар тани мурда андозӣ, мурда дубора зинда мегардад. Барзуя баъди иҷозати сафар аз шаҳриёр ба Ҳиндустон сафар кард. Баъди сарсонихо ва саргардонихо ва машаққати зиёд дарёфт, ки дар ин маънӣ рамзе, асроре нуҳуфта аст. Яъне он гиёҳе, ки дар Ҳинди бостон нумӯъ мекунад китобест пур аз ҳикмат! Ва ин осори пур аз андарзу пур аз дури маъониро «Калила ва Димна» ном мебаранд. Ва ҳар касе, ки аз мутолиаи ин китоб ва ҷавҳари ҳикматҳои он бархӯрдор аст, намиранда бувад. Ҷовидонист. Ривоят мекунанд, ки Барзуя бо машаққати зиёд ва ҳилаву найранг ба китобхонаи шӯҳратери Раҷаи Ҳинд ворид шуда, онро бо даст солиёни дароз навишта, кӯчонда ба сарзаминаш овардааст. Сониян ҳамин китоби «Калила ва Димна»-ро дар замони хеш Одам-уш-шуаро Абӯабдуллоҳи Рудақӣ ба риштаи назм кашид. Адиби маъруфи араб Муҳаммади Ҳичозӣ низ дар боби китобу китобхонӣ гуфтори

СИПАС ДОНИШ...

олие дорад: «Агар ду чиз дошта бошед, дигар аз аҳли олам бениёзед! Ҳеҷ китоби хуб, ё дӯстоне, ки аз аҳли китоб бошанд».

Ин гуфтаҳо дар худ ҳикмате доранд. Яъне тавассути китобу китобхона ва китобдорӣ метавон насли наврасро ба ҷаҳони маърифат, дониш, илму адаб, огаҳӣ ва бедорӣ ошно намуд. Мутолиаи Ҳамин як асари безаволу беназир амсоли «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ ҷавобгӯи тамоми меъёрҳои ахлоқиву ватандӯстӣ. Он аз достонҳои мифологӣ, таърихӣ ва ҷаҳрамонӣ мураттаб аст ва метавонад дар афкори пиндор ва рафтори хонандагон таъсир хубу нақӯ гузорад. Китобхонаи мактаби мо низ бо

тарху шакл ва миқдори китобҳои илмиву оммавӣ, техникӣ, адабиёти бадеӣ ва шумораи зиёди хонандагонаш гуфтаҳои болоро тақвият мебахшад. Китобхона хеле тозаву озода аст. Шояд ба он хотир, ки ин ҷо маҳзани муқаддаси маонист! Китобхона на танҳо ҷои мувофиқ барои мутолиа, балки муҳити созгори шиносӣ бо олами китоб, ҳониш, дарёфти адабиёти дилхоҳ ва дунёи бекарони илму маърифат ба шумор меравад.

Дунёро омӯзишгоҳи фазоилу ахлоқ ва мактабу маорифро яке аз рукҳои асосӣ ва пояи устувори давлат маҳсуб медонанд. Яке аз муҳимтарин ҳадафи истиқлолияти миллӣ низ тарбия ва такому-

ли ҷамаҷонибаи инсон, аз ҷумла тарбияи дурусти насли наврас ва ҷавонон аст.

Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон дар паёмаш ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23-юми апрели соли 2014 соҳаи илму маорифро дар сийёсати иҷтимоии кишвар яке аз самтҳои калидӣ номида, аз ҷумла овардааст: «Бо дарназардошти вазъи ҷаҳони имрӯза изҳор медорам, ки мактабу маориф омилҳои муҳимтарини амнияти миллӣ низ мебошад, зеро дар ҷаҳони пуртазо ди имрӯза фақат насли наврасе, ки дониш ва касбу ҳунари ҷаҳонавиро хуб аз худ кардааст, метавонад дар оянда рушди босуботи иқтисодии ки-

шварро таъмин намояд.

Омӯзгор низ дар меҳвари соҳаи маориф қарор дорад ва сатҳу сифати дониши шогирдон ва тарбияи шоистаи онҳо маҳз ба донишу таҷриба, маънаву маҳорати касбӣ, усули таълим ва дигар паҳлӯҳои фаъолияти шахсии омӯзгор вобастагии зич дорад». (Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 23-апрели с. 2014)

Ин нуктаро ба назар гирифта, устодону омӯзгорони соҳибкасб талош меварзанд, то дар рушду маърифат, баланд бардоштани сатҳи донишу ҷаҳонбинӣ, огаҳиву бедорӣ ва тафаккури хонандагон саҳми худро гузошта, дар ин радиф аз усулҳои наву ҷадид ва муосир кор бигиранд. Зеро сабақи хуб кифолат ва раҳнамои дониш аст. Баробари дарсҳои назариявӣ дарсҳои амалӣ низ дар тарбияи донишандӯзи хонандагон нақши бориз мегузорад. Дарсҳои амалӣ ва назариявӣ бо асбобҳои айёни, бо сабку усули муосир ва шавқовар бояд дар синфҳои ибтидоӣ ва болоӣ гузаранд. Саёҳат ба мавзӯҳои таърихӣ мамлакат амсоли: Қалъаи Ҳисори Шодмон, Панҷакенти бостон, Ҳул-

бук, Осорхонаи миллии Тоҷикистон, Сирки давлатии Тоҷикистон, инчунин тамошои маҳаллу мавзӯҳои аҷоибу дилвез чун Боғи Ирам, Майдони Парчам ва Нишони миллӣ ба таълиму тарбияи хонандагон таъсири ҷиддӣ хоҳад расонид. Дар ин амал тамошои намоишномаҳои бачагонаи театрҳои касбӣ низ истисно нест!

Шарофати инсон бо илму амал ва ахлоқи нақӯст. Инсоният танҳо бо шарофати илму дониш, таҷриба, хираду дониш ва ҳунари метавонад ба мақоми шоиста бирасад. Аз ин рӯ омӯзгорони мактаби миёнаи таҳсилоти умумии № 52-и пойтахт тамоми талоши худро ба он равона месозанд, ки наврасону толибилмони ҷавон ин даргоҳи илму маърифатро бо баҳои хубу аъло ва бо огаҳӣ аз улуми муосир хатм карда, сониян сазовори номи пуршарафи донишҷӯӣ гарданд ва минбаъд низ баъди хатми мактаби олии дар ҷомеаи мо ба қору фаъолият пардохта, дар рушду нумӯи Тоҷикистони озоду соҳибистиқлол саҳми худро гузоранд.

**Омӯзгори
мактаби миёнаи
таҳсилоти ҷамагонии
№ 52-и шаҳри Душанбе
Гулсара Ҳочасайдова.**

Амали якҷоя мебояд...

Имрӯзҳо дар саросари ҷумҳурии азизамон оиди маърифат ва тақмили он дар раванди ҷаҳонишавӣ қорҳои назарасе ба вуқӯ меоянд. Ин аз як ҷиҳат тафаккури аҳли башарро бештар гардонидани аз дигар тараф бошад масъулияти оила мактаб ва ҷомеаи боз ҳам ба таълиму тарбияи наврасон баланд месозад. Ва аз ин тарбияи мактабиён низ дар канор нахоҳад монд. Лоиҳаи қонун «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» тақозои замони муосир буда беҳтарсозии системаи маорифро боз ҳам хубтар ба роҳ меонад. Тақдирҳои ояндаи ҷомеаи соҳибистиқлоли мо маҷроеро меонад, ки роҳи эҷодкорӣ ва навгониҳоро ба вучуд меоварад. Ҳар фарди соҳибватан дар ин даврони ободсозиватани соҳибистиқлол ва демократию ҳуқуқбунёд бахри пешрафту шуқуфои

ҷумҳурии азизамон бояд кӯшиш ба харҷ диҳад. Меҳраманду мушоҳидаи муҳтасари худро чун омӯзгор рӯи қоғаз оварем, ки бевосита ба тарбияи хонандагон ва насли наврас вобастагӣ дорад.

Рӯзе баъди машғулият хастаҳолна ба хона раҳсипор будам. Тақрибан дусад метр дуртар чашмам ба як гуруҳи бачагон афтод. То наздик рафтаам ду се марди дигар, ки тахминан 35-40 сола буданд ба чашм хокпошидагӣ барин бепарво аз назди бачагон гузашта рафтанд ва эътиборе ҳам надоданд. Ман назди бачаҳо истода дидам, ки ду писарчаи мактабон бо ҳам тан ба тан часпида ядигарро лагадқӯб мекарданд. Вақте ки маро диданд ҷама парешон шуданд. Ҳарду онҳоро пурсупос карда бо ҳамдигар ошӣ кунондам. Дар роҳи андешаҳо маро ором намегузошт, ки чаро ду марди аз назди онҳо гузашта ба ин ҳодиса бепарвоёна рафтор карданд.

Агар ман аз пешашон на-

мегузаштам, шояд занозани онҳо ба ягон воқеаи нохуш оварда мерасонд. Чунин бетарафии мо калонсолон албатта ноадолатиро дар дили кӯчаки хурдсолон ё худ бачагон эҳё мекунад.

Вақте, ки мо бо гуруҳе аз волидон дар хусуси ягон масъала ҳамсуҳбат мешавем аз ҳоли хониши фарзандаш хабаре надорам ё наменданам, ки фарзандаш дар кадом синф мехонад. «Хонда чи кор мекунад», «Мо вақте надорем», «Духтарро чию хонданаш» ва ҳоказо ҳарфҳои ҳастанд, ки падару модарон мезананд. Имрӯзҳо волидон аз пешрафти илму техникаи ҳозирзамон беҳабару буда барои камоли маърифати фарзандон безъатиной зоҳир мекунанд, ки ин ба зеҳни бачагон таъсири манфӣ мерасонад. Ногуфта наменданам, ки дар замони мо ба донишомӯзӣ меҳнатдустии фарзандон ҳеҷ монета пеш овардан мумкин нест, зеро ҷавонон аллакай имрӯз ҷаҳонбинияшон хеле

васеъ гардидааст ва каме лозим аст, ки ба онҳо тавачҷуҳ намоем. Дар собиқаи 33—солаи педагогии худ чунин эҳсос кардам, ки баъзе волидон дар ҳақиқи муаллим дар оила дар маърақаҳо ва баъзе ҷойҳои ҷамъиятии дигар гапу калочаҳои беасосе мезананд, ки ин амал обрӯи омӯзгорро дар назди хурдсолон ва ҷомеа мебарад. Оё тасаввур намекунам, ки худӣ онҳо низ омӯзгор маҳсуб мешаванд ва бо ин қорашон шаъни худро дар назди фарзандон паст мекунанд. Дар замони кунунӣ барои тақмили дониши ҷавонону наврасон дарҳои қушода барояшон боз буда ва имкониятҳо зияд аст. Мо омӯзгорон ва аҳли ҷомеа бояд доимо алоқаи зичи мактабу оиларо рӯзномаи худ гардонем ва аз камбудихою муваффақиятҳои бачаҳо бархурдор шавем, зеро хушхал мешавем агар ядигарро бештар шиносем, замири фарзандонро бо нури маърифату дониш рушантар

созем.

Пас ҷамаи моро лозим ва зарур аст, ки дар тарбияи насли наврас якҷоя камари ҷимнат бандем. Ҷама гуна камбудихою, ки байни омӯзгорон ва маҳсусан роҳбарони синф ба назари волидон мерасанд бояд дар шӯроҳои педагогӣ муҳокима намоем. Ҷамаи мо бо рӯҳбаландии зиёд софдилона ҷидду ҷаҳд намуда, насли имрӯзро дар роҳи маърифату савод ва ифтихори ватандорӣ ҳисси миллӣ тарбият намоем. Сарбаландона ин рисолати боэътимоди худро назди миллату давлат адо намоем, то аз ин ҳам оила манфиат бинаду ҳам мактабу ҷомеа. Саъдии бузург фармуда:

**Як гули мақсуд дар
ин бустон,
Чидани нашуд ба
мадади дӯстон.**

**ҶаъфарӣҲусайнов —
омӯзгори МТМУ-№4
ноҳияи Ҳамадонӣ**

ПАЙВАНДИИ ФАННИ РИЁЗИЁТ БО АДАБИЁТ

Агар ба гузаштаи илм ва адабиёти тоҷику форс таваҷҷӯх кунем, мебинем, ки бузургони олами адаб аз асрори илмҳои дақиқ ба хуби огоҳ буданд. Илова бар ин аксари онҳое, ки мо ҳамчун адибу шоир мешиносем аввал олимони машҳури замони худ ба ҳисоб ме-рафтанд. Танҳо зикри номҳои Абӯна-сри Форобӣ, Ибни Сино, Хайём, Абумаҳмуди Хучандӣ, Шамс Қайси Розӣ, Восифӣ, Биноӣ кофист, ки ин ҳақиқат равшан гардад. Математи-каро бесабаб шоҳи фанҳо нагуфта-анд. Шахсе, ки ин фанро дақиқ меомӯзад дигар илмҳоро ба хубӣ аз худ мекунад. Адабиёти бадеии халқи тоҷик бо фанҳои риёзию ҳандаса алоқаи мустақам дорад. Агар омӯзгорони фанни риёзӣ аз асрори сухан ва осори шоирони бузург огоҳ бошанд, таълими ин фан ҷолибтар сурат мегирад. Аксари рақамҳои дар адабиёти шоирони бузург истифодашуда хосияти панду андарзӣ доранд. Хонанда аз ин шеърҳо ҳам зиндагӣ меомӯзаду ҳам аз гардиши вақт огоҳ мегардад. Масалан, Шайх Саъдӣ моро ба сарфакорӣ даъват кардааст:

**Бар он қадхудо зар
бояд гирифт,
Ки дахлал бувад,
нуздаҳу харҷ бист.**

Дар ин ҳикмат рақамҳои нуздаҳ ва бист танҳо шумора нест, ҳик-мате ба андеша водор кардааст, яъне агар инсон сарфакор набо-шад оқибат қашоқу нодор мегар-дад. Хуб аст агар ҳар як шахс ба хароҷоти худ огоҳона назар кунад. Ин ҳикмат дарҳури вазъи замони мост. Сарфакорӣ зиндагиро обод мекунад. Ҷавҳари қонунӣ «Танзи-ми маросими мардум» мазмуни ин ҳикмат аст. Шеъри ҳақиқӣ ҳамчун як воситаи тарбияи хирад, таъ-сири зиёд дода омӯзгори фаннӣ тарбия аз он истифода барад. Ма-салан Низомӣ барои қадр кардани вақт дар насихат ба фарзанди худ аз рақамҳои истифода бурда аст, ки онҳо хонандаро ба ҷидду ҷаҳд ва омӯзиши мақсаднок даъват меку-над, ҳамон наврасу ҷавон соҳибху-нару обруманд мешавад, ки вақтро қадр кунад. Омӯзиши илм дар айё-

ми наврасию ҷавонӣ зудтар муяс-сар мешавад:

**Он рӯз, ки ҳафтсола будӣ,
Чун гул ба чаман ҳавола будӣ.
Акнун, ки ба чордаҳ расидӣ,
Чун сарв ба авҷ сар кашидӣ.**

Устод Умари Хайём яке аз он олимони риёзидонест, ки дар дунёи адабиёти бадеӣ, ҳам мавқеи баланд, ёфтаанд. Он кас дар бисёр рӯбоҳои худ рақамҳоро ҳамчун да-лел барои таъкиди фикр истифода бурдаанд. Дар таркибҳои рақам-дор ва шумораҳо моҳияти зинда-гонидошта ва асрори табиат дарҷ шудааст. Хилқати одам иборат аз ин чор унсур аст. То як вақти му-айян зистани ҳар як мавҷуд амри табиӣ аст. Мегӯяд устод Хайём:

**Эй он ки натиҷаи чаҳор ҳафти,
3-ин ҳафту чаҳор доим
андар тафти.
Майхур, ки ҳазор бор
бешат гуфтам,
Боз омаданат нест, чу
рафти, рафти.**

Дар баробари рисолаҳои арзиш-

манди ба фанни риёзиёт бах-шидаи Умари Хайём, Рисола дар исботи масъалаҳои ҷабру муқоба-ла «Зичии Маликшоҳӣ», «Мушки-лотул ҳисоб» ҳар як рӯбои ӯ ҳам мисли калиде ба дунёи илм аст. Бесабаб нест, ки гуфтааст:

**Ман зоҳирӣ нестию
ҳастӣ донам,
Ман ботини ҳар фарозу
пастӣ донам,
Бо ин ҳама дониши худ
шармам бод,
Гар мартабае варои пастӣ
донам.**

Замона талаб мекунад, таъли-ми фанни риёзӣ дар мактабҳо мақ-саднок ва дар алоқамандӣ сурат гирад. Яке аз он фанҳое, ки таъси-ри фанҳои риёзиро меафзояд ада-биёт аст. Ҳар як ҳикмати дар дунёи сухан ҷойдошта, метавонад боиси парвариши завқ ва тақомули шах-сияти шогирдонӣ мо гардад.

**Соҳибназар Розиков
омӯзгори фанни риёзӣ мак-
таби таҳсилоти миёнаи умумии
№19-и ноҳияи Сино.**

ДҶУСТДОРНИ ТАБИАТРО ТАРБИЯТ БОЯД КАРД

Бо сабаби тараққиёти босуръа-ти техника, зиёд шудани корхо-наҳои бузурги саноатӣ ва исти-хроҷи канданиҳои фойданок назми табиат дар кӯраи замин халалдор шудааст.

Ҳар рӯз садҳо ҳазор тонна гази зарарноки корхонаҳои саноатӣ ба ҳаво паҳн мегардад. Табиист, ки чунин ҳолат ба саломати одамон, нашъу намои зироатҳо кам шуда-ни нерӯи қабати ҳосилдеҳи хок ва сабзиши дарахтон монеа мегар-дад. Илова ба ин ҳавои ғуборолуд боиси пайдоиши бемориҳои гуно-гун мешавад. Бемориҳои диққи на-фас ва пӯст аз чунин вазъи нугувор дар ҷаҳон зиёд гаштааст.

Ҷои хушҳолӣ ифтихор аст, ки ватани азизи мо Тоҷикистон дар як гӯшаи хушбоду ҳавои Модар-Замин ҷойгир шудааст. Обҳои зу-лолу ширин, кӯҳҳои осмонхарошу барфпӯш ва водиҳои сердолу да-рахт ҳар як бинандаро ба ваҷд меорад. Ҷодисаҳои мудҳиши табиӣ ва тағйирёбии иқлим моро водор мекунад, ки аз ҳоло дар паи ҳифзи сарватҳои табиӣ диёри худ бо-шем. Ҳар як зарраи сангу хок ва ҳар як қатраи обро эҳтиёт кунем. Барои амалӣ шудани ниятҳои нек огоҳона ва мақсаднок амал кардан шарт аст. Равшан аст, ки бори асо-сии тарбияи ояндасозони ҷомеа ба дӯши мактаб ва омӯзгор аст. Агар мо аз хурдӣ дар дили шогирдон меҳрро нисбат ба табиат, муҳити зист ва гулу гиёҳу дарахтон бедор карда тавонем, фардои кишвар ҳам ободу дурахшон хоҳад буд. Дар баробари мактаб ва омӯзгор инчунин падару мода р ва аҳли ҷо-меа ҳам дар тарбияи насли наврас масъуланд. Онҳо бояд дар хона ба фарзандон зебоипарастиву таби-атдӯстиро талқин кунанд. Ин кор аз парвариши гулҳои хонагӣ оғоз

мегардад. Агар падару модар хо-сияти гулҳои хонагӣ, ва аҳамияти онҳоро ба фарзандон фаҳмонда тавонанд, шак нест, ки фарзандон гулпарвару табиатдӯст ба воя ме-расанд. Масалан, қариб дар ҳама хонадони мардуми шаҳру деҳот гулҳои бунафшаву сабр ва ханҷар-гулу савсан мавҷуд аст. Онҳо аз ҷиҳати сохт ранг ва бў фарқ меку-нанд. Доир ба ин гуногунрангӣ ба хурдсолон маълумот додан бисёр ҷолиб аст. Гули сабр, ки онро бо забони русӣ алоэ мегӯянд дар даҳ сол як бор гул мекунад. Илова ба ин, он барои табобати бемориҳои гуногун ба кор бурда мешавад. Фарзандони мо бояд донанд, ки бесабаб кандану шикастани шоху барги гулу гиёҳ гуноҳ аст. Ҳар як дарахт ва рустайи дар табиат ҷои хос дорад. Агар ин тавозун вайрон гардад, пеш аз ҳама инсонҳо зар-рар мебинанд. Вақте ки кӯдак ин ҳақиқатро дарк мекунад ба ҳамаи ашъи дар муҳит буда эҳтиёткорона муносибат менамояд.

Сарчашмаи ҳама шодобиву сар-сабзиҳои зинадагонӣ об аст. Вале мо ба қадри он ба таври бояду шояд мерасем? Онро эҳтиёт меку-нем? Ҷои афсӯс аст, ки на ҳамаи ҳамватанони мо ин неъмат бе-баҳоро қадр мекунанд. Қариб ҳар рӯз дар ҳама ҷо мебинем, ки ба ҷӯю дарёҳо чизҳои нозарур ва иф-лосихоро мепартоянд. Гӯё оби ҷӯи дарё барои ифлосихоро партоф-тан бошад. Онҳо ин ҳикмати Мав-лоно Ҷомиро фаромӯш кардаанд.

**Зи ҷӯе, ки хурдӣ аз ӯ оби пок,
Нашояд фикандан
дар ӯ сангу хок.**

Тоҷикистон макони обҳои му-саффо, кишвари ҳазордарё аст. Вале ин фаровони масъулияти

моро дар эҳтиёт ва сарфакорона истифода бурдани об кам наме-кунад. Мушкилоти бо оби нӯшоқӣ ва полизӣ таъмин кардани аҳолии сайёра сол бо сол мураккабтар га-шта истодааст. Фарзандони мо ин вазъиятро бояд хуб дарк кунанд. Агар имрӯз ба ин мавзӯ эътибор надиҳем, фардо дер мешавад. Қадрдонӣ ва шукр бояд сифати асосии ҳамватанони мо гардад.

Гузариши чорабиниҳои маърифатӣ фарҳангӣ ва озмунҳо дар шаҳру деҳот як шартӣ худши-нос гаштани ҳамватанони мо ме-шавад.

Дар қатори калонсолон хонан-дагони мактабҳои миёна ҳам дар чунин чорабиниҳо иштирок карда мавқеи худро дар ҳифзи табиат нишон медиҳад. Озмунҳои иншоӣ беҳтарин дар васфи об, сурати ҳифзи он аз фойданоктарин корҳо хоҳад уд. Голибон бояд дар сатҳи ноҳия, вилоят ва ҷумҳури қадр кар-да шавад.

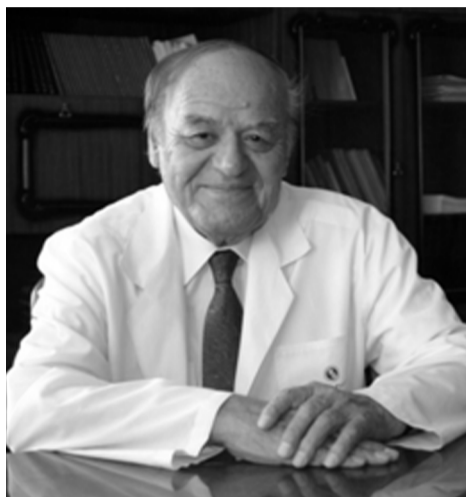
Дар ин масъала нуктаи дигар он аст, ки ҷавонону наврасон бояд

дарк кунанд, ки онҳо як ҷузъи та-биат ҳастанд. Беҳурматӣ дар ҳақиқи гулу гиёҳу дарахтон ва об беҳур-матӣ нисбат ба зинадагонӣ ва ба худ аст. Мо ҳамчун соҳибони ки-швари кӯҳҳои баланд ва дарёҳои пуроб бояд намунаи ибрати дига-рон бошем. Ташаббуси Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон ба-роои Даҳсолаи амалиёти «Об барои ҳаёт» далели ин фикр аст. Пеш-ниҳоди сарвари давлати мо дар ҷаҳон дастгирии ҳаматарафа ёфт. Дар давоми даҳ соли гузашта дар масъалаи ҳал кардани мушкило-ти оби нӯшоқӣ корҳои хубе анҷом дода шуд. Ин ҳолат боиси ифти-хори ҳар як ватандӯст аст. Мо бо қадр кардани сарватҳои табиӣ кишвар ҳам табиати диёрро ҳифз мекунем ва ҳам нерӯю иқтидори давлати ҷавони худро меафзоем. Соҳиби чунин нерӯ будан тақозои замон ва талаби таърих аст.

**Синои Холмурод
омӯзгор фанни
ҷуғофияи МТМУ-19-и
ноҳияи Сино.**

Ба ифтихори 90-солагии Арбоби хизматнишондодаи илм, академик, барандаи Ҷоизаи давлатии ба номи Абӯалӣ ибни Сино ва Ҷоизаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба номи Е. Н. Павловский Ҳамид Ҳусенович Мансуров -
поязузор ва раҳнамои Институти гастроэнтерологияи тоҷик

САЪДИЁ, МАРДИ НАКУНОМ НАМИРАД ҲАРГИЗ...

Ҳамид Ҳусенович Мансуров 25-уми декабри соли 1925 дар шаҳри Самарқанд ба дунё омадааст. Дар синни 10-солагии аз модар маҳрум гашта, бо хоҳари калониаш Мунира ба тарбияи холааш Салоҳатбеғим - оилаи Садриддин Айнӣ, мегузарад.

Бо ташаббуси устод Айнӣ, таҳсилоти умумиро дар мактаби русии №43 ба номи А. С. Пушкини шаҳри Самарқанд гузаронида, онро бо баҳои аъло хатм менамояд ва маҳз ҳамин қадамҳои нахустини таҳсил дар ҳаёти минбаъдаи Ҳамид Ҳусенович Мансуров нақши сарнавиштсоз мегузоранд. Аз ин ҷост, ки устод ба шоҳроҳи илм қадамҳои устувор гузошта, талаби онро шиори якумра ва зиннатбахши шахсияту фаъолияти хеш қарор медиҳад. Оре, ба қавли шоир:

**Кунад илм кори ту ороста,
Беҳ аз илм набвад туро хоста...
Ба олам наёбӣ беҳ аз илм ганҷ,
Бипарҳез, гар ганҷ хоҳӣ зи ранҷ.
Накӯ дoston зад Ҳакими Аҷам,
Ки аз илм гаштам ба олам алам...
Биёмӯз дониш, к-аз омӯхтан,
Раҳонӣ тани хеш аз сӯхтан.
Аз омӯхтан нанг ҳаргиз мадор,
Чу омӯхтан фахр бошад, на ор
(Бадеъи Балхӣ)**

Тақдир нисбати Ҳамиди хурдсол сахтгир буд. Аз як тараф, тоқатнофарсоии зиндачудой аз падар ва модари гирифтори бемории сил то лаҳзаи вопасин, аз тарафи дигар, nobасомони замон ва мушкилоти ба сари устод Айнӣ омада. Соли 1935, замони мактабхонии Ҳамид Мансуров, нотавонбинон ва ҳасудони устод Айнӣ асари безоволи ӯ "Ғулмон"-ро бар хилофи ғояҳои замон эълон дошта, чопи пурраи китобро дар Регистон оташ мезананд. Муаллим аз Ҳамид хат задани расми устод Айниро дар китоби дарсӣ талаб менамояд. Қатъиян рад намудани толибилми хурдсол аз ин дархости муаллим ва дар ҳақиқи Айнӣ тухмат будани ин эълон боиси ба истинтоқ кашидани мегардад. Ҳамид Мансуров ҳатто пас аз 75 сол даҳшати ин ҳодисаро беаҳд ёдовар шуда наметавонад. Завқи беандозаи вориси Сино будан водор месозад, ки паи ҳам коллеҷи тиббӣ (1942) ва Донишқадаи тиббии ба номи И. П. Павлови шаҳри Самарқандро (1947) бо дипломи сурх хатм намояд. Маҳз қобилияти баланди коршоамӣ, зеҳни тез ва хотираи мустаҳкам доштани Ҳамид Мансуров имкон медиҳад, то ин ки донишҷӯ барандаи ягона стипендияи сталинии Донишқада бошад.

Ҳамзамон, дар баробари донишҷӯён хизматрасонии шабонарӯзӣ ба маъҷубони ҷанг, ки ба госпиталҳои шаҳри Самарқанд сафарбар мешуданд, им-

кон дод, ки соли 1945 Ҳамид Мансуров бомедалии "Барои хизмати шоён дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ 1941-1945" мушарраф гардад. Дуои падаронаи устод Айнӣ ва холаи меҳрубон мустаҷоб гашта, Ҳамид Мансуров аспиранти Пажӯҳишгоҳи терапияи АИТ Иттиҳоди Шӯравӣ (1947-1950) мегардад.

Шиносоӣ бо устоди аввалинаш, олими маъруф, табиби сахтгир нотақдор академик Е.М. Тареев марҳилаи ташаккули клиникисист ва олими ҷавонгашта, ин пайванд то охири умр бо самимияти тарафайн боқӣ мемонад. Зери роҳбарии олими бузург, клиникисист беҳамто академик А.Л. Мясников табиб Ҳамид Мансуров пурра бавоя расида, соли 1950 рисолаи номзадӣ ва соли 1958 рисолаи доктори илмҳои тибро дар мавзӯи "Фаъолияти олиии асаб ҳангоми як қатор бемории узвҳои дарунӣ" ҳимоя менамояд. Аз ҷониби директори Пажӯҳишгоҳи терапияи АИТ Иттиҳоди Шӯравӣ, академик А.Л. Мясников интихоби мавзӯ ва ягона иҷрокунандаи он тасодуф набуда, танҳо така ба қобилияти фавқулода баланди Ҳамид Ҳусенович Мансуров раво набуд. Дар натиҷа, рисолаи ҳимоя намудаи Ҳамид Мансуров дар илми тиб таҳаввулот ба миён оварда, ба нодуруст маънидор намудани омӯзиши И.П. Павлов дар пайдоиши якқатор бемориҳои дарунӣ хотима мебахшад. Аз ҳамин давра (1958) марҳилаи бапурағидар қаламрави Иттиҳоди Шӯравӣ ва берун аз он ҳамчун олими шинохта эътироф гардидаи Ҳамид Ҳусенович Мансуров тасдиқ меёбад. Боиси ифтихор аст, ки модари тоҷик дар масири асрҳо пайваста ба ҷаҳониён дар баробари мутафаккир, шоир, файласуф, расом, мусикинавоз, табибони барӯмандро низ ба дунё овардааст. Ҳамид Мансуров ягона олими тоҷик аст, ки дар тайёркунӣ ва ба парвоз омода намудани гурӯҳи аввали космонавтҳо бевосита иштирок карда, ҳамзамон, дар қатори нахуст космонавти олам Юрий Гагарин, ихтироъкори киштиҳои кайҳонӣ С.П. Королев, се маротиба Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, академик И.В. Курчатова ва барандаи Ҷоизаҳои Давлатӣ, Лениний ва Нобелӣ Л.Д. Ландау маҳбубияти умум пайдо намудааст. Ҳақ ба ҷониби Мирзо Турсунзода аст, ки мефармояд:

**Касе, к-ӯ боварии халқро
арзанда мегардад,
Ба ҳаркас дӯстру, ҳар хонаро
зебанда мегардад.**

Паҳлӯҳои фаъолияти Ҳамид Мансуров гуногун буда, дар як вақт ҳамчун мудири кафедраи терапияи госпиталии Донишқадаи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ Ибни Сино (1959-1974), мудири шуъбаи клиникии Пажӯҳишгоҳи тиббии кишварии Академияи илмҳои Тоҷикистон (1959-1962) ва аз соли 1962 сарварии ин Пажӯҳишгоҳро, ки баъдан (1965) ба Пажӯҳишгоҳи Гастроэнтерологияи номгузорӣ мегардад, ба уҳда мегирад. Маҳз эътибори баланди Ҳамид Ҳусенович Мансуровро ба назар гирифта, раёсати Академияи илмҳои тиббии Иттифоқи Шӯравӣ иҷозати таъсис додани нахустин Пажӯҳишгоҳи Гастроэнтерологияро дар Душанбе ва баъдан дар Днепетровску Москва медиҳад. Ҳамид Ҳусенович соли 1961 бо "Ордени Ленин" мукофотонида шуда, соли 1962 Узви вобастаи Академияи илмҳои Тоҷикистон интихоб мегардад.

Кормандони Пажӯҳишгоҳи Гастроэн-

терология бо роҳбарии Ҳамид Ҳусенович Мансуров дар ҳалли мушкилтарин масъалҳои гепатология ва гастроэнтерология дастболо гашта, натиҷаҳои илмиашон аз ҷониби олимони машҳури ҷаҳонпазирӣ меёбанд.

Аз ҷумла, эътирофи дастовардҳои илмӣ аз ҷониби олимони Польша (1964), Япония (1966), Англия (1967), Дания (1970), Венгрия, Болгария (1976) ба назар мерасад. Бемориҳои ҷигар дар мадди аввал буда, ташхиси дақиқ бо коркарди усули сӯзанзании ҷигар, бофтабардорӣ ва омӯзиши биокимиҳои ҷигар асоси онро ташкил медиҳад. Хулосаҳои илмӣ дар монографияҳои "Биопсияи ҷигар" (1964), "Атласи тадқиқоти гистологӣ" (1964) ва "Ташхиси дастгоҳи бемориҳои ҷигар" (1965) нашр мегардад. Масъалаи сиррози ҷигар ва гипертензияи порталӣ бо аворизи хунравӣ аз варидҳои сурх-рӯда ва меъда заҳматталаб буда, боиси коркарди барномаи ташхис ва табобати бозътимоди ин беморӣ мегардад. Қобили қайд аст, ки омӯзиши биотоксиҳои асаб ва вобастагии бевоситаи энцефалопатия аз тартиби хӯрокхӯрӣ, табобати медикаментозӣ ва физио беморони гирифтори норасоии ҷигарро баъътидол оварда, аз ҷониби оламиён пазируфта шуд. Дастоварди бузурги мактаби Ҳамид Ҳусенович Мансуров ин кушодани гиреҳи муаммои норасоии ҷигар ҳисоб меёбад. Дар ин замина пешниҳод намудани таснифи норасоии ҷигар аз ҷониби олим ва ба се гурӯҳ ҷудо намудани он услуби табобати ин гурӯҳ беморонро ба кулӣ дигаргун намуд. Хизмати бузурги Ҳамид Ҳусенович Мансуров ин муайян намудани ҳолат, ташхис ва роҳҳои табобати тафриқавии бемориҳои мавзӣ, паразитӣ, сиррозӣ, саратонӣ ва машруботии ҷигар ҳисоб меёбад. Ба вижа ташхис, табобати беморонӣ гепатити-вирусӣ, сиррози ҷигар ва аворизи он асоси фаъолияти илмии кормандони Пажӯҳишгоҳи Гастроэнтерология боқӣ мемонад. Ҳамид Ҳусенович Мансуров соли 1976 Арбоби шоистаи илм, соли 1978 Узви пайвастаи Академияи илмҳои Тоҷикистон интихоб гашта, соли 1981 барои силсилаи корҳо оид ба гепатология барандаи Ҷоизаи давлатии ба номи Абӯалӣ ибни Сино мегардад.

Касофатии ҷанги шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон (1992-1994) авҷгирии тақрори дистрофияи гелиотропии ҷигарро дар якқатор ноҳияҳои минтақаи Кӯлоб ба миён оварда, боиси бистарӣ гаштани ҳазорҳо нафар беморон гардид. Академик Ҳ.Ҳ. Мансуров экспедитсияи илмӣ ташкил намуда, пайдоиш, хусусияти ниҳой ва роҳи табобати ин бемори-родақиқ муайян намуд. Хулосаҳои илмӣ эпидемияи гепатитигелиотро аз байн бурда, бо назардошти аҳамияти баланди илмӣ доштан ба бемории гепатоангиопатияи гелиот соли 1994 дар Конгресси бемориҳои дохилӣ (шаҳри Тошкент) номи Мирочник-Мансуров дода шуд. Соли 2003 асари офаридаи ӯ "Гелиотропная гепатоангиопатия - болезнь Мирочника - Мансурова" ба гирифтани "Ҷоизаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба номи Е.Н. Павловский" ноил гашт.

Хизмати академик Ҳамид Ҳусенович Мансуров аз ҷониби давлат ва Ҳукумат баланд арзёбӣ гашта, бо "Ордени Ленин", "Револютсияи Октябр" (1986) ва "Исмоили Сомонӣ" (2005) кадрдонӣ гаштааст. Академик Ҳамид Мансуров илми тиббии тоҷикро дар 48 давлати олам муаррифӣ намуда, солҳои тӯлонӣ намоёндагии Иттифоқи Шӯравиро дар

арсаи байналмилалӣ Бюлетени ассоциатсияи эндоскопистҳои Аврупо ва котиби генералӣ дар Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ оид ба мубориза ба ҳолатҳои пеш аз саратонии узвҳои ҳозима ба уҳда дошт. Ҷузъи фаҳрии ҷамъияти гастроэнтерологҳои Польша, Венгрия, Болгария, Хитой, Амрико, Япония буда, сардабири маҷаллаи "Масъалаҳои гастроэнтерология", муҳаррири шуъбаи таҳририи "Гастроэнтерология", аъзои шӯрои таҳририи маҷаллаҳои "Терапевтический архив", "Клиническая медицина", "Нигоҳдори тандурустии Тоҷикистон" маҳсуб меёфт. Ҳамчунин муаллифи 900 кори илмӣ, 20 монография ва 48 патенти ихтироотӣ ҳисоб ёфта, зери роҳбарии 20 рисолаи докторӣ ва 80 рисолаи номзадӣ ҳимоя гаштааст. Ҳ.Ҳ. Мансуров аз Россия, Узбекистан, Қазақистон, Польша, Молдовия, Туркменистон ва Ҳиндустон низ шогирдони баркамолро ба воя расонидааст. Дарвоқеъ:

**Чу гавҳар пок дорад мардуми пок,
Кай олуда шавад дар домани хок.
Чу деҳқон дона дар гил пок резад,
Зи гил гар дона хезад, пок хезад.
(Низомии Ганҷавӣ)**

Академик Ҳамид Мансуров роҳбарии илмии Пажӯҳишгоҳро то лаҳзаи охири ба уҳда дошт. Дар заминаи Пажӯҳишгоҳи Гастроэнтерология ҷойгир гаштани марказҳои зиёди илмӣ (дорусозӣ, пайвандсозии узв ва бофтаҳои инсон, озмоишҳои миллии тандурустии ҷамъиятӣ) ва Академияи илмҳои тибро бо хушнудӣ истиқбол намуда, иштирокчи фаҳрии нахустин сессияи Академияи илмҳои тиб мегардад.

**Бувад ҳаркор бе устод душвор,
Нахуст устод бояд в-он гаҳе кор.
Шавад мард аз ҳисоб**

**ангуштари гар,
Вале, к-аз муму гил, на з-оҳану зар.
(Низомии Ганҷавӣ)**

Ҳамид Ҳусенович Мансуров 25-уми августи соли 2013 дар синни 88-солагии, пас аз бемории кутухмуддат вафот карда, дар маҳалли Лучоби зебоманзар ба хок супорида шуд.

Паёмбараи Акрам (дуруд бар он кас) дар яке аз аҳодиси гуҳарборашон фармудаанд: "Хайруносии ман янфаъуннос" (Беҳтарини мардумон касонеанд, ки нафаъшон ба дигарон мерасад) ва дар ҳадиси дигар таъкид кардаанд: «Инсонҳои муъмин намениранд», балки аз дори дунё ба хонаи охират интиқол меёбанд». Имрӯзҳо бо шарофати хидматҳои шоистаи устод Ҳамид Ҳусенович Мансуров Пажӯҳишгоҳи Гастроэнтерология ба коргоҳи хунар ва табобати мардум табдил ёфта, дар он усулҳои табобати консервативӣ ва ҷарроҳии бахшҳои мухталифи ин соҳа такмил меёбанд. Кормандон дар фазои Пажӯҳишгоҳи нигоҳи пурмеҳру таъби болидаи устодро ҳамеша эҳсос намуда, бо ифтихору сарбаландӣ мегӯянд: "Мо шогирдони устод Ҳамид Ҳусенович Мансуровем!"

**Зиндаву ҷовид монд, ҳаркӣ
накӯном зист,
К-аз ақибаш зикри хайр
зинда кунад номро.**

**Аҳмадов Саидилҳом,
ноиб президентии АИТ ВТ ва ҲИА
Тоҷикистон, Узви вобастаи АИТ ВТ ва
ҲИА Тоҷикистон, доктори илмҳои тиб
Саидолимов Комилҷон,
номзади илмҳои филологӣ**

ПЪАРАННУМИ СОЛИ НАВ

ДАР ДИЛИ ШАБ ИНТИЗОРИ СОЛИ НАВ,
ЧАШМ БАР СОАТ ҲАМА АҲЛИ НИШАСТ,
АҚРАБАҚҲО ҲАМЧУНОН МИҚРОЗ БОЗ
УҚДАИ СОЛИ КУҲАНРО МЕГУСАСТ.

СОЛҲО ЧУН КОРВОНИ ДАРГУЗАР
РОҲПАЙМОЯНД БО МО ПЕШУ ПАС.
ЧОМҲОРО ЧУМЛА, МО БАР ҲАМ ЗАНЕМ,
ЧУН НИДОИ СУЛҲ, ЧУН БОНГИ ЧАРАС.

РАҲ БА РАҲ ҚОФИЛАСОЛОРЕМ МО,
МЕРАВЕМ АЗ РАҲГУЗОРИ ЗИНДАГӢ.
ҲАР НАФАС АЗ МО РАВАД БЕ БОЗГАШТ,
ҲАР ҚАДАМ БАР ДӢШ БОРИ ЗИНДАГӢ.

КОРВОНИ СОЛҲО РАҲ БИСПАРАД,
БИСПАРАД РАҲ УМРИ МО ҲАМ БЕНИЁЗ.
БОЗ КӢТАҲ МЕШАВАД СОЛЕ АЗ УМР,
БОЗ УМРИ СОЛ МЕГАРДАД ДАРОЗ.

ЧУН НАСИМИ САҲАРӢ РУЗИ САФО БАХШАНДА
СОЛИ НАВ ҚОСИДИ СУЛҲ АСТУ НИШОТ АСТУ УМЕД.
ОРД ПОШИД САРУ РУИ КАСЕ МОДАР ГАР,
БАҲРИ ХУШБАХТИИ МО РЕХТ ХУДО БАРФИ САФЕД

СОЛИ НАВ-РӢЗИ НАВУ СОЗИ НАВ АСТ.
НАҚШАИ ТОЗАИ КОРИ НАВУ ОҒОЗИ НАВ АСТ.
ГАРЧИ САД КУҲИ МУАММОСТ ЧУ САДДИ РАҲИ МО
СОЛИ НАВ- ФАТҲИ НАВУ АВЧИ НАВ, ЭЪҶОЗИ НАВ АСТ.

ДАР РАҲИ ШЕБУ ФАРОЗУ ОРЗУҲОИ НАВИН
СОЛИ НАВ- БОЛУ ПАРИ ТОЗАИ ПАРВОЗИ НАВ АСТ.
СОЛИ НАВ БОД МУБОРАК БА ҲАМА АҲЛИ ЧАҲОН
СОЛИ НАВ ЧОНИБИ ОЯНДА ДАРИ БОЗИ НАВ АСТ.

БОЗ ЯК СОЛИ КУҲАНГАШТА БА ТАЪРИХ БИМОНД
БОЗ ЯК СОЛИ НАВЕ РАНЧА ҚАДАМ ФАРМУДА
НЕСТ БОКЕ ГУЗАРАД СОЛ АГАР АЗ ПАИ СОЛ,
ЧАҲД БИНМОЙ, КИ УМРАТ НАРАВАД БЕҲУДА.

2016

ҲОМИИ
ОМУЗТОР

Наширияи Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Оғози нашр: 18 декабри соли 2009

Январ	Феврал	Март	Апрел	Май	Июн
Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
Июл	Август	Сентябр	Октябр	Ноябр	Декабр
Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Д С Ч П Қ Ш Я 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

<p>ҲОМИИ ОМУЗТОР</p> <p>Муассис: Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>e-mail: kasaba_tj@mail.ru</p>	<p>САРМУҲАРРИР УМРИНИСО НАЧМИДДИНОВА</p> <p>Телефонҳо: 93-873-74-66 221-11-80 227-85-01 223-17-48 221-13-21 221-16-74</p>	<p>Ҳайати таҳририя: Салимзода Шерхони Одина, Р.С. Одинаев, М.С. Курбонوف, М. С. Мирватов, С. Б. Шогузанфаров, Ҳ. С. Раҳматов, О. П. Усмонова, Т.Р. Раҷабов</p> <p>Мухбирони минтақавӣ: Ҳ. Ҳамидов, И. Мақсудов.</p>	<p>Моҳнома 31 октябри соли 2012 таҳти рақами 0032/ рз дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав сабти ном шудааст.</p> <p>Моҳнома ба хотири гуногунандеш мақолаҳое низ чоп мекунад, ки метавонад бо муаллифон ҳамақида набошад ва масъулиятро ба дӯш нагирад.</p> <p>Дар ҶДММ «Мега-принт» (кӯчаи Борбад 36) ба чоп расидааст. Адади нашр: 4800</p>	<p>Нишонии моҳнома: шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 20, Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>Индекс: 734012</p> <p>Суратҳисоби бонкии мо: Кумитаи иттифоқи касбаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон РМА (ИНН) 01 000 37 95 20 20 29 72 61 690 1000 227 35 01 01 369 20 40 29 72 41 36 91 ҶСҚ Ориёнбонк, шаҳри Душанбе</p>
---	--	---	--	---